

**FAKTORY ŠTUDIJNEJ NEÚSPEŠNOSTI NA VEREJNÝCH
VYSOKÝCH ŠKOLÁCH A LEKÁRSKEJ FAKULTE
UNIVERZITY KOMENSKÉHO V BRATISLAVE**
**Factors of Study Failure at Public Universities and Faculty of Medicine of Comenius
University in Bratislava**

Ludovít GAŠPAR¹, Juraj ŠTOFKO²

ABSTRACT

The aim of our work was to clarify the factors leading to early termination of study at public universities in general and at the Faculty of Medicine of Comenius University in Bratislava. We evaluated students of nine grades who started to study in the academic years 2004/2005 to 2012/2013. The study at medical faculties in Slovakia lasts 6 years (12 semesters), so we obtained data on graduates from 2009/2010 to 2017/2018. These statistics show that 12 % of the students who started their studies in that period did not finish their studies. The problem of unsuccessful study at public universities is complex. It is influenced by several factors, both subjective and objective. Without dispute, personality, intellectual and character traits, strong motivation, systematic, diligent and purposeful study to acquire enough knowledge and professional skills are a prerequisite for successful completion of university studies,

KEY WORDS

Premature termination of studies – subjective and objective factors – motivation - education

ÚVOD

Študijná neúspešnosť vysokoškolského štúdia je nepriaznivým javom z viacerých dôvodov. Z aspektu spoločenského sú to v podstate neúčelne vynaložené finančné prostriedky z verejných zdrojov. Taktiež pre neúspešného študenta, ktorý nesplnil požiadavky dané študijným programom, na ktorý sa zapísal, sú popri obvyklej psychosomatickej záťažii sporej so stratou motivácie a rezignáciou na vysokoškolské štúdium, stratené i vynaložené finančné prostriedky spojené s priebehom vysokoškolského štúdia.

Pohnútky a dôvody, pre ktoré sa rozhodne absolvent strednej školy uchádzať o vysokoškolské štúdium sú veľmi dôležitým faktorom jeho budúceho vzťahu ku štúdiu, môžu ho ďalej motivovať prekonávať ťažkosti a prekážky. Tieto aspekty istej vyhranosti pri voľbe vysokej školy, resp. konkrétneho odboru či študijného smeru, sú dôležitým motivačným faktorom študijnej úspešnosti. Absolventi strednej školy spravidla posielajú prihlášky na vysokoškolské štúdium na viacero vysokých škôl, pričom majú prednostný záujem študovať na jednej z nich a v prípade neúspechu – neprijatia k štúdiu - je štúdium na inej vysokej škole náhradným rie-

---

¹ Prof. MUDr. Ludovít GAŠPAR, CSc.^{1,2}

I. Interná klinika LF UK a UN Bratislava¹, Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Inštitút fyzioterapie, balneológie a liečebnej rehabilitácie v Piešťanoch²
e-mail: ludovitgaspar@gmail.com

² MUDr. Juraj ŠTOFKO, PhD., MBA, MPH

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Inštitút fyzioterapie, balneológie a liečebnej rehabilitácie v Piešťanoch²
e-mail: juraj.stofko@ucm.sk

šením. Príprava na úspešné vykonanie prijímacej skúšky má byť dlhodobá a cieľavedomá. Pri takejto príprave je i čas na upevnenie a systematizáciu potrebných vedomostí.

FAKTORY OVPLYVŇUJÚCE ŠTUDIJNÚ NEÚSPEŠNOSŤ

Pod neúspešné ukončenie vysokoškolského štúdia sa podpisuje spravidla kombinácia viacerých príčin – subjektívnych i objektívnych.

Rozsah a úroveň (kvantita a kvalita) vstupných vedomostí a zručností študentov (intelektuálnych i manuálnych), významne určujú úspešnosť vysokoškolského štúdia. Vedomostná pripravenosť absolventov stredných škôl na vysokoškolské štúdium sa žiaľ, ako to potvrdzujú i výsledky ich medzinárodného testovania, zhoršuje.

Pokles vedomostnej pripravenosti absolventov stredných škôl (ako celku) na vysokoškolské štúdium má dve základné príčiny:

- a) nedoceňovanie vzdelania pre súčasnosť i budúcnosť našej spoločnosti ako v politických kruhoch, tak i v značnej časti verejnosti,
- b) devastácia stredoškolského vzdelávania – systému, obsahu, organizácie a financovania, ako príklad možno uviesť stredné zdravotnícke školstvo.

Tieto dve príčiny umocňuje fenomén tzv. masového vysokoškolského vzdelávania a s tým súvisiaci spôsob financovania vysokých škôl, keď základom ich finančných príjmov je počet študujúcich.

Určitý podiel na poklese priemernej vedomostnej úrovne uchádzačov o vysokoškolské štúdium má i skutočnosť, že časť absolventov stredných škôl odchádza študovať do zahraničia, pričom sa dá predpokladať, že sú to študenti s lepším prospechom [1].

Pre vysokoškolské štúdium, jeho úspech, sú veľmi dôležitými osobnostné vlastnosti študentov. Do štruktúry osobnosti zaraďujeme schopnosti, temperament, motívy a postoje, pričom každá z týchto zložiek je pre úspešnosť vysokoškolského štúdia významná [2].

Významným faktorom, určujúcim úspešnosť či neúspešnosť vysokoškolského štúdia v jeho začiatkoch, je prechod zo stredoškolského spôsobu štúdia na vysokoškolský. Dochádza ku zásadnej zmene nielen štýlu a náročnosti prezentácie študijného obsahu ale i hodnotenia a kontroly študijných výsledkov.

Začínajúci vysokoškolskí študenti pričasto nie sú pripravení študovať samostatne a plniť si študijné povinnosti sústavne. Títo študenti si musia uvedomiť, že ku úspešnému štúdiu je potrebné čo najskôr pochopiť a stotožniť sa s faktom, že za časové rozloženie štúdia, prípravu na skúšku a samotný jej výsledok sú primárne zodpovední oni. A to sa nezaobíde bez systematického štúdia. Pre poslucháčov lekárske fakúlt na Slovensku to platí obzvlášť, keďže v prvých rokoch ich štúdia sú vysoké nároky na memorovanie (anatómia, mikrobiológia, imunológia, patologická anatómia, patologická fyziológia). Obrazne povedané, ich štúdium nemôže byť úspešné bez „sedacieho mozľa.“

Vysokoškolské štúdium je spojené aj so zvýšenými nárokmi na financie, čo je obzvlášť významné u tých študentov, ktorí študujú mimo svojho trvalého bydliska. Treba sem zaradiť nevyhnutné výdavky na študijnú literatúru a študijné pomôcky, stravovanie, ubytovanie ako i cestovné za rodičmi. Preto neprekvapuje, že časť študentov si popri štúdiu privyrába brigádnickou činnosťou, pričom ich práca nie vždy súvisí so študovaným odborom. Tieto aktivity nie sú preto spravidla prínosom pre samotný odborný profil študujúceho, respektíve absolventa vysokoškolského štúdia.

Jedným z dôvodov predčasného ukončenia vysokoškolského štúdia je i založenie rodiny a s tým spojené povinnosti a zmena priorít [3].

Študijná úspešnosť študentov a rozvoj ich osobnosti sú v značnej miere závislé i od osobnosti učiteľa, od jeho pedagogických spôsobilostí a erudície [4]. Vysokoškolský učiteľ by mal rozvíjať svoje pedagogické kompetencie, mal by mať dobré teoretické poznatky z pedagogiky, psychológie, didaktiky svojich predmetov, komunikácie a rétoriky, Dobrý pedagóg vie pozi-

tívnymi príkladmi a vzormi zaujať, nadchnúť a motivovať poslucháčov, napríklad i ku Študentskej vedeckej a odbornej činnosti (ŠVOČ). Táto môže v prípade lekárskejších fakúlt byť zameraná na teoretické alebo klinické predmety.

Kreditový systém štúdia prináša študentom viacero výhod. Z aspektu štúdia na lekárskejších fakultách je nesmierne dôležitá nadväznosť jednotlivých predmetov. To znamená, že pokiaľ chce študent poznať patológiu (chorobnú zmenu), musí najprv poznať normu (fyziologický stav). V ťažiskových klinických odborných predmetoch preto ich výuke predchádza propedeutika daných predmetov (interná, chirurgická, neurologická).

Študijná neúspešnosť môže súvisieť i s vplyvom stresu a jeho zvládaním. Nie každý zo študentov dokáže psychickú záťaž pred skúškou a počas skúšky účinne regulovať a adaptovať sa na podmienky a nároky vysokoškolského štúdia [5]. Dobrá odolnosť voči stresu je u študentov lekárskejších fakúlt nevyhnutná i pre neskoršiu klinickú prax, keďže viaceré klinické odbory sú bezpodmienečne spojené i s výkonom nočných pohotovostných služieb a konfrontáciou s hraničnými situáciami medzi životom a smrťou pacienta. Najhorší rok svojho profesionálneho života často zažijú čerství absolventi lekárskejších fakúlt po nástupe do zamestnania. Nedostatok praxe a často i nedostatok skúsených kolegov, ktorí by im vedeli poradiť, predstavujú ťažký stres a často aj frustrácie, vedúce k tomu, že to niektorí napriek absolvovaniu náročného štúdia vzdajú a venujú sa menej stresujúcemu zamestnaniu. Ridout a spol. [6] dokonca meraním zmien v dĺžke telomér na chromozómoch mladých lekárov zistili, že počas prvého roka praxe dochádza u nich ku šesťnásobne rýchlejšiemu celulárnemu starnutiu v porovnaní s kontrolnou skupinou.

Prehľad o počte uchádzačov o štúdium všeobecného lekárstva na Lekárskej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave (prihlásených, zúčastnených na prijímacích pohovoroch, prijatých na štúdium v školských rokoch 2004/2005 až 2012/2013 a počte absolventov v školských rokoch 2009/2010 až 2017/2018) je v **tabuľke 1**.

Z tejto tabuľky vyplýva, že v sledovanom období deviatich rokov neukončilo 12 % prijatých poslucháčov vysokoškolské štúdium.

ZÁVERY

Problematika študijnej neúspešnosti na verejných vysokých školách je komplexná. Vplýva na ňu viacero faktorov subjektívneho i objektívneho charakteru. Nepochybne ale osobnostné, intelektuálne a charakterové vlastnosti, silná motivácia, systematické, usilovné a cieľavedomé štúdium ku získaniu dostatku vedomostí a odborných zručností, sú nevyhnutným predpokladom úspešného priebehu a dovŕšenia vysokoškolského štúdia.

LITERATÚRA

- [1] SMIDA, J. *Príčiny študijnej neúspešnosti v 1. ročníku vysokoškolského štúdia*. Ústav informácií a prognóz školstva. Odbor vysokých škôl. Bratislava, november 2005: 1-28.
- [2] DECI, Edward L., RYAN, Richard M. *Motivation, personality, and development within embedded social contexts: An overview of self-determination theory*. In Richard M. Ryan (Ed.), *The oxford handbook of human motivation*, New York: Oxford University Press, 2012: 85-107. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780195399820.013.0006>
- [3] FILADELFIOVÁ, J., KICZKOVÁ, Z., MOSNÁ, M. et al. *Postavenie žien a mužov vo sfére vysokých škôl: Pohľad na štatistiky*. In M. Szapuová, Z. Kiszková a J. Zezulová (Eds), *Na ceste k rodovej rovnosti: ženy a muži v akademickom prostredí*. Bratislava, IRIS, 2009: 89-119.
- [4] BARTA, J., DEVÍNSKY, F., HRIC, M. et al. *Hodnotenie fakúlt vysokých škôl 2015. Ranking fakúlt vysokých škôl v SR na základe porovnania ukazovateľov kvantity a kvality*

- vzdelávania a výskumu. Bratislava, Akademická rankingová a ratingová agentúra (ARRA), 2015: 1-39. ISBN 978-80-89472-20-8.
- [5] TAYLOR, Shelley E, LERNER, Jennifer S., SAGE, Rebecca M. et al. *Early environment, emotions responses to stress, and health*. J. Pers. 2004; 72: 1365-1394. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2004.00300.x>
- [6] RIDOUT, Kathryn K., RIDOUT, Samuel J., GUILLE, C. et al. *Physician training stress and accelerated cellular aging*. Biological Psychiatry, 2019. <https://doi.org/10.1016/j.biopsych.2019.04.030>

Tabuľka 1

Prehľad o počte uchádzačov o štúdium všeobecného lekárstva na Lekárskej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, prijatých, nastúpených do I. ročníka a počte absolventov v jednotlivých školských rokoch (šesťročné štúdium)

Školský rok	Zúčastnení	Prijatí	Nastúpení	Absolventi	Študijná neúspešnosť	
	n	n	n	n	n	%
2004/2005	1321	406	328	-	-	-
2005/2006	1298	456	303	-	-	-
2006/2007	1481	463	291	-	-	-
2007/2008	1512	484	307	-	-	-
2008/2009	1295	462	310	-	-	-
2009/2010	1316	482	339	298	30	9,2
2010/2011	1367	489	339	252	51	16,8
2011/2012	1654	479	337	250	41	14,1
2012/2013	1736	429	310	287	20	6,5
2013/2014	1913	365	299	254	56	18,1
2014/2015	1887	458	347	306	33	9,7
2015/2016	1647	446	343	304	35	10,3
2016/2017	1428	440	343	287	50	14,8
2017/2018	1295	415	315	285	25	8,1
Priemerná študijná neúspešnosť v sledovanom období:					12,0%	